

Arkadiusz Niedziółka

PLANY I STRATEGIE ROZWOJU AGROTURYSTYKI W WYBRANYCH GMINACH WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

PLANS AND STRATEGIES OF AGRITOURISM DEVELOPMENT IN MALOPOLSKA VOIVODESHIP

Słowa kluczowe: agroturystyka, strategia, koncepcja.

Key words: agritourism, strategy, conception.

Synopsis: Artykuł ukazuje różne koncepcje i formy strategii rozwoju agroturystyki na przykładzie wybranych gmin województwa małopolskiego. Przedstawiono stan rozwoju agroturystyki w tym regionie. Ukazano na bazie literatury przedmiotu rodzaje przedsięwzięć strategicznych w rozwoju usług agroturystycznych. Przedstawiono wyniki badań przeprowadzonych w 57 gminach omawianego województwa związanych z planami rozwoju agroturystyki ujętymi w strategiach rozwoju tych gmin.

1. Wstęp

Agroturystyka to forma turystyki wiejskiej organizowana przez rolników w obrębie ich gospodarstw rolnych. Od początku lat dziewięćdziesiątych zeszłego stulecia rozwija się ona bardzo prężnie w wielu regionach kraju.

Rozwój usług agroturystycznych uwarunkowany jest wieloma czynnikami. Wśród nich wymienić trzeba walory turystyczne środowiska przyrodniczego oraz walory kulturowe, zarówno w sferze materialnej, np. zabytki architektury, oraz w sferze niematerialnej, duchowej, jak np. dziedzictwo kulturowo-historyczne, tradycja, obyczaje, folklor. W grupie składników rozwoju agroturystyki warto także wspomnieć o roli otoczenia instytucjonalnego. Wśród podmiotów wspierających rozwój agroturystyki wypada wymienić władze lokalne, które nierzadko pomagają rolnikom świadczącym usługi agrotury-

styczne w organizacji promocji, w tym w organizacji wyjazdów na targi i giełdy turystyczne, w zamieszczaniu ofert w katalogach, czy też w organizowaniu szkoleń i kursów agroturystycznych.

Większość gmin posiada opracowane własne strategie rozwoju. W większości tych dokumentów zawarte są działania i przedsięwzięcia wspierające sektor turystyczno-rekreacyjny w regionie. Te gminy, które dysponują odpowiednim potencjałem turystycznym, atrakcyjnością turystyczną, stawiają nierzadko na rozwój agroturystyki.

W niniejszej pracy ukazano rodzaje oraz rolę strategii rozwoju usług agroturystycznych w rozwoju tej formy turystyki wiejskiej jaką jest agroturystyka.

2. CEL PRACY I METODYKA BADAŃ

Celem pracy jest ukazanie różnych form strategii i planów rozwoju agroturystyki na terenie województwa małopolskiego. Przedsięwzięcia te dotyczą głównie aktywności władz gminnych oraz przygotowanych i zapisanych w strategiach rozwoju gmin różnych działań wspierających branżę agroturystyczną.

W części teoretycznej opracowania ukazano formy strategii rozwoju agroturystyki. W części empirycznej przedstawiono wyniki badań przeprowadzonych w 2007 roku w wybranych gminach województwa małopolskiego. Badania przy wykorzystaniu kwestionariusza przeprowadzono w formie wywiadu bezpośredniego z pracownikami urzędów gmin zajmującymi się promocją gminy i rozwojem usług turystyczno-rekreacyjnych. Badania miały na celu określenie roli władz lokalnych w rozwoju agroturystyki oraz znaczenia przedsięwzięć zapisanych w strategiach rozwoju gmin i skierowanych na rozwój usług agroturystycznych w przyszłości.

3. KWESTIE ZWIĄZANE ZE STRATEGIĄ ROZWOJU AGROTURYSTYKI W ŚWIETLE LITERATURY

Dywersyfikacja gospodarki w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich może odbywać się dzięki rozwojowi turystyki wiejskiej i agroturystyki¹. Jest to proces

¹ W. Krupińska, *Strategia rozwoju turystyki a proces kreowania nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich*, [w:] *Aktywizacja wiejskich obszarów problemowych*, red. M. Kłodziński, W. Dzun, Warszawa 2003.

wielowątkowy i niezwykle złożony. Stanowi on składnik polityki rozwoju gminy i jest składnikiem strategii rozwojowych poszczególnych jednostek terytorialnych. W wielu przypadkach rola agroturystyki w strategii rozwoju jest znacząca. Szczególnie odnosi się to do tych obszarów, które charakteryzują się odpowiednimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, interesującym dziedzictwem kulturowym oraz odpowiednią infrastrukturą techniczno-społeczną.

Samorządy gminne mogą być podmiotem zarządzającym rozwojem gospodarki turystycznej, w tym agroturystycznej dzięki różnym lokalnym instrumentom zarządzania. Umożliwia to przede wszystkim realizację takich zadań, jak²:

- opracowanie i realizacja długookresowych programów rozwoju turystyki (strategii), w tym agroturystyki;
- opracowanie kierunków i zasad zagospodarowania turystycznego gminy;
- realizacja inwestycji infrastrukturalnych;
- rozwijanie systemu informacji i promocji turystycznej;
- rozwijanie doradztwa oraz wspieranie szkoleń z zakresu turystyki i rekreacji.

Opracowywana przez władze lokalne strategia rozwoju turystyki powinna zawierać cele, których realizacja pozwoli na osiągnięcie określonych rezultatów. Pożądane efekty to m.in.³:

- wzrost liczby miejsc pracy;
- wydłużenie pobytu turystów w gminie;
- zniesienie lub ograniczenie sezonowości ruchu turystycznego;
- podniesienie ogólnego standardu usług;
- pogłębienie związku turystów z lokalnym rolnictwem oraz dziedzictwem historyczno-kulturowym.

Strategię rozwoju turystyki w gminie można natomiast określić jako „program zamierzeń gminy i kierunków jej działań w zakresie rozwoju turystyki, stanowiący część strategii rozwoju gminy oraz z niej wynikające i uszczegółowiające cele turystyczne gminy”⁴.

² H. Kiryłuk, *Rola i zadania samorządów terytorialnych w rozwoju gospodarki turystycznej*, [w:] *Ekonomiczno-organizacyjne warunki rozwoju turystyki i rekreacji*, Białystok 2003.

³ W. Krupińska, *Strategia rozwoju turystyki a proces kreowania nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich*, [w:] *Aktywizacja wiejskich obszarów...*

⁴ A.P. Wiatrak, *Rozwój zrównoważony w strategii rozwoju gminy*, [w:] *Strategie rozwoju lokalnego*, t. I: *Aspekty Instytucjonalne*, Warszawa 2003.

W zarządzaniu lokalną turystyką opracowanie strategii jest istotnym jego czynnikiem. W opinii K. Michałowskiego i R. Ziółkowskiego podstawowymi zadaniami strategii jest stworzenie podstaw do⁵:

- sprawnego, skutecznego i efektywnego zarządzania turystyką, zarówno w długim, jak i krótkim horyzoncie czasowym;
- optymalnego wykorzystania ograniczonych środków własnych na przedsięwzięcia turystyczne;
- prowadzenie działalności promocyjnej, skierowanej przede wszystkim na walory i zasoby turystyczne w celu przyciągnięcia inwestorów i turystów;
- pozyskiwanie przez władze samorządowe środków finansowych ze źródeł zewnętrznych (np. banków, inwestorów krajowych i zagranicznych, środków z funduszy Unii Europejskiej, fundacji, agencji itp.).

Obecnie w ramach strategii rozwoju turystyki dużo uwagi poświęca się agroturystyce. Jej rozwój powinien odbywać się zgodnie z ideą tzw. zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich⁶. Do najważniejszych cech ekologicznych tej formy turystyki wiejskiej można zaliczyć⁷:

- ochronę środowiska przyrodniczego przez promocję takich form turystyki, które są społecznie odpowiedzialne i przyjazne środowisku;
- rozwój produkcji żywności o podwyższonych parametrach ekologicznych;
- rozwój infrastruktury wspierającej ekologiczne wzory turystyki (transport, wytwarzanie energii, gospodarka odpadami, ściekami itp.);
- utrzymanie wartości kulturowych oraz atrakcyjności miejscowości i okolicy.

Istotną kwestią w strategii rozwoju usług agroturystycznych jest z jednej strony uwzględnienie segmentacji rynku, a z drugiej rozszerzenie i podniesienie jakości oferowanych usług. Są to dwa ważne czynniki, które powinny znajdować się w opracowywanym dokumencie.

⁵ K. Michałowski, R. Ziółkowski, *Zarządzanie turystyką*, Białystok 2000.

⁶ A. Kotala, A. Niedziółka, *Rola gospodarstw agroturystycznych w kształtowaniu podstaw zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich Małopolski* [w:] *Ekonomiczno-społeczne problemy rozwoju zrównoważonego*, red. G. Karmowska, t. II, Szczecin 2007, s. 17.

⁷ R. Białobrzaska, R. Kisiel, R. Marks, *Rola i miejsce agroturystyki w ekorozwoju wsi*, „Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu”, t. II, z. 2, Warszawa–Poznań–Zamość 2000, s. 10.

W strategiach rozwoju agroturystyki, w regionach predestynowanych do rozwoju tej formy turystyki wiejskiej wskazane jest określenie przedsięwzięć i planów rozwojowych usług agroturystycznych, zarówno podstawowych (noclegowych i gastronomicznych), jak i komplementarnych, np. szerokiej gamy usług sportowo-rekreacyjnych.

Zdarza się, że wielu rolników przymierza się do uruchomienia działalności turystycznej w swoim gospodarstwie rolnym ale nie wie od czego zacząć i u kogo szukać pomocy. Pojawia się zatem pole do działania władz gminnych. Mogą one wspomóc potencjalnych przyszłych wiejskich kwaterodawców poprzez fachowe wsparcie dzięki np. organizacji kursów i szkoleń agroturystycznych. Władze lokalne mogą współpracować z doradcami rolniczymi z zakresu agroturystyki, mogą również nawiązać kontakt ze stowarzyszeniami agroturystycznymi.

Wszelkie powyżej opisane przedsięwzięcia władz gminnych powinny być zapisane w strategiach rozwoju agroturystyki. W literaturze od połowy lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku zaczęto poruszać problematykę dotyczącą strategii rozwoju tej formy turystyki wiejskiej. Ukazywano w publikacjach naukowych różne formy podejścia do tej strategii. W misjach i wizjach strategicznych rozwoju gminy zaczęły pojawiać się kwestie bezpośrednio związane z usługami agroturystycznymi.

Interesujące i ciekawe formy strategii rozwoju agroturystyki prezentuje D. Bieńkowska, która w zależności od potencjały agroturystycznego danej gminy wyróżnia cztery rodzaje tych strategii⁸:

- strategię penetracji rynku – zakładającą rozpoznanie rynku za pomocą obecnych na nim produktów. Strategia ta obciążona jest małym ryzykiem ponieważ nie tworzony jest nowy, np. wzbogacony produkt agroturystyczny (oferta dotyczy tylko noclegu i wyżywienia w gospodarstwie wiejskim), który mógłby nie znaleźć nabywcy;
- strategię rozszerzania – polegającą na szukaniu nowych rynków dla starych produktów. Oprócz oferowania noclegu i wyżywienia w gospodarstwie wiejskim turystom przyjeżdżającym po raz wtóry, próbuje się równocześnie promować swoje usługi np. w biurze turystycznym.
- Strategię rozwoju produktu – obecnego już na znanych rynkach (po-

⁸ D. Bieńkowska, *Zarządzanie marketingowe a strategia rozwoju gminy na przykładzie agroturystyki*, [w:] *Strategia rozwoju gmin wiejskich*, red. M. Kłodziński, C. Siekierski, Warszawa 1997.

szerzonego o dodatkowe usługi, np. jazda konna) pozwala ograniczyć ryzyko przy wysokich potencjalnych szansach;

- strategię zróżnicowania – innowacji – będącą najbardziej ryzykowną.

Za pomocą nowych produktów mają zostać otwarte nowe rynki.

Przyjęta koncepcja rozwoju agroturystyki w danej gminie jest rzeczą trudną. Dobór odpowiedniej strategii może napawać jej autorów dużymi trudnościami. Z powyżej zaprezentowanych form strategicznego rozwoju usług agroturystycznych strategia penetracji rynku i strategia rozwoju produktu wydają się być najodpowiedniejszymi opcjami dla rozwoju tej formy turystyki wiejskiej. Biorąc natomiast pod uwagę strategię rozszerzania to trzeba stwierdzić, że większość właścicieli gospodarstw agroturystycznych może mieć trudności z reklamą swoich usług w biurach turystycznych. Z kolei strategia zróżnicowania – innowacji jest najbardziej ryzykowna.

4. ROZWÓJ AGROTURYSTYKI W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM

W województwie małopolskim funkcjonuje zdecydowanie najwięcej gospodarstw agroturystycznych w skali całego kraju. Dane uzyskane z Instytutu Turystyki z 2007 roku ukazują liczbę 1590 tego rodzaju obiektów wiejskiej bazy noclegowej. Z kolei uplasowane w tym rankingu na drugim miejscu województwo podkarpackie posiadało wówczas aż o 516 mniej tych obiektów, mianowicie 1074. Liczbę gospodarstw agroturystycznych we wszystkich 16 województwach w Polsce przedstawia poniższa tabela 1.

Tabela 1. Gospodarstwa agroturystyczne w 2007 r. według województw

Województwo	Liczba obiektów	Liczba obiektów całorocznych	Liczba obiektów sezonowych	Liczba miejsc noclegowych	
				Łącznie	Całorocznych (C) Sezonowych (S)
Dolnośląskie	592	562	30	6475	6178 (C) 297 (S)
Kujawsko-Pomorskie	333	246	87	3544	2575 (C) 969 (S)
Lubelskie	408	294	114	3445	2463 (C) 982 (S)
Lubuskie	164	123	41	1615	1199 (C) 416 (S)
Łódzkie	167	116	51	1427	1035 (C) 392 (S)
Małopolskie	1590	1230	360	17927	14 233 (C) 3694 (S)
Mazowieckie	378	273	105	3322	2561 (C) 761 (S)
Opolskie	112	84	28	1110	858 (C) 252 (S)
Podkarpackie	1074	807	267	8288	6592 (C) 1696 (S)
Podlaskie	629	447	182	5751	3998 (C) 1753 (S)
Pomorskie	770	542	228	7565	5227 (C) 2338 (S)

Śląskie	384	321	63	5296	4439 (C) 857 (S)
Świętokrzyskie	355	274	81	2896	2354 (C) 542 (S)
Warmińsko-Mazurskie	869	597	272	8164	5432 (C) 2732 (S)
Wielkopolskie	474	369	105	4703	3702 (C) 1001 (S)
Zachodniopomorskie	491	343	148	5616	3862 (C) 1754 (S)
RAZEM:	8790	6628	2162	87144	66 708 (C) 20436 (S)

Źródło: <http://www.intur.com.pl/bazy/kwatery/kw1.php?zestaw=agroturystyka>.

Z kolei w województwie małopolskim rozwój agroturystyki widoczny jest głównie w części wschodniej i południowej województwa. Dane pochodzące z Instytutu Turystyki ukazują, że zdecydowanie najwięcej gospodarstw agroturystycznych skupionych jest w powiecie nowotarskim – 387 obiektów oraz tatrzańskim – 365. Następnie agroturystyka dominuje w powiecie nowosądeckim i limanowskim (tabela 2).

Tabela 2. Liczba gospodarstw agroturystycznych z całoroczną i sezonową ofertą w województwie małopolskim wraz z liczbą miejsc noclegowych całorocznych i sezonowych

Powiat	Liczba obiektów ogółem	W tym całorocznych (%)	Liczba miejsc noclegowych
Bocheński	50	78,0	302
Brzeski	64	84,5	378
Chrzanowski	4	50,0	18
Dąbrowski	17	47,1	86
Gorlicki	94	86,2	854
Krakowski	73	71,2	691
Limanowski	116	70,7	1297
Miechowski	3	66,7	23
Myslenicki	46	78,3	435
Nowosądecki	176	51,7	1858
Nowotarski	387	76,7	4882
Olkuski	6	66,7	48
Oświęcimski	3	66,7	42
Proszowicki	6	16,7	25
Suski	57	94,7	760
Tarnowski	61	77,0	421
Tatrzański	365	89,3	5351
Wadowicki	36	91,7	254
Wielicki	26	73,1	202
RAZEM	1590	–	17 927

Źródło: opracowanie własne na pdst. danych z Instytutu Turystyki, <http://www.intur.com.pl/bazy/kwatery/kw2.php?w1=12&zestaw=agroturystyka>.

W województwie małopolskim rozwój agroturystyki uwarunkowany jest głównie przez:

- atrakcyjność przyrodniczo-krajobrazową;
- znaczne obszary objęte prawną ochroną (53% powierzchni województwa);
- ciekawe dziedzictwo kulturowo-historyczne;
- duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych;
- wsparcie stowarzyszeń agroturystycznych;
- wsparcie władz gminnych i powiatowych;
- możliwość wsparcia finansowego z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013;
- opracowywane strategie rozwoju agroturystyki w gminach i powiatach.

W Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego na lata 2005–2013 również znalazło się miejsce dla agroturystyki. W planach strategii priorytetowym celem jest rozbudowa istniejących i powstanie nowej bazy gospodarstw oferujących usługi agroturystyczne. W jednym z trzech głównych celów strategicznych „Podniesienie poziomu innowacyjności firm w województwie”, cel taktyczny C.I.4.4. „Rozwój agroturystyki i przemysłu „czasu wolnego” odnosi się bezpośrednio do usług agroturystycznych (*Regionalna Strategia...* 2005). Zadaniem jego jest:

- inwentaryzacja potencjalnych gospodarstw zainteresowanych rozwojem usług agroturystycznych;
- opracowanie programu wsparcia finansowego;
- opracowanie i prowadzenie akcji szkoleniowej w zakresie obsługi klientów korzystających z tej formy usług;
- opracowanie wspierającej akcji promującej agroturystykę w Małopolsce.

5. WYNIKI BADAŃ

Badania za pomocą kwestionariusza przeprowadzono w 57 gminach. Respondentami byli pracownicy urzędów gmin odpowiedzialni za promocję i rozwój różnych form turystyki w obrębie swoich jednostek terytorialnych.

Wśród badanych 57 gmin aż 55 z nich posiadało aktualną strategię rozwoju, natomiast w dwóch była ona opracowywana. Prawie wszystkie istniejące strategie rozwoju (53) zawierały ocenę szans i zagrożeń dla rozwoju turystyki, natomiast w misji i wizji strategicznej gminy rozwój sektora turystycznego uwzględniono także w 53 dokumentach.

W strategiach opracowanych przez badane gminy, w większości przypadków, w 51 gminach były przewidziane działania wspierające rozwój usług agroturystycznych. Zarządzanie agroturystyką na szczeblu gminnym polega głównie na wsparciu przez władze lokalne różnych działań promocyjnych, między innymi organizacji wyjazdów na targi i giełdy turystyczne, wydawania folderów.

W kwestiach dotyczących usług agroturystycznych jako czynnika rozwoju lokalnego zadawanym badanym pracownikom pytanie dotyczące wielkości wpływu agroturystyki na rozwój w gminie. Rozmówcami byli głównie inspektorzy ds. promocji gminy, sportu, turystyki oraz sekretarze. Wyniki badań ukazały, że w dużej części gmin, bo w 27 (47,4%) wpływ agroturystyki na jej rozwój oceniono jako średni, natomiast w 16 gminach (28,1%) stwierdzono, że ma ona duży wpływ. Co dziesiąty respondent stwierdził, że trudno to określić.

Należy podkreślić, że ponad 60% badanych pracowników urzędów gmin stwierdziło, że agroturystyka może stać się „kołem zamachowym” dla rozwoju gminy. „Tak” odpowiedziano w co czwartym samorządzie terytorialnym, a „raczej tak” w 36,8% z nich.

Wypowiedzi rozmówców z urzędów gminnych wskazują, że kwestie zarządcze samorządu lokalnego w sferze rozwoju usług agroturystycznych w poszczególnych gminach realizują się w postaci różnych działań, głównie z zakresu promocji (47,4%), ale także rozwoju infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej (19,3%). Te działania zostały uwzględnione w opracowanych wcześniej strategiach rozwoju gminy (tabela 3).

Tabela 3. Kierunki zarządzania usługami agroturystycznymi przez władze lokalne w badanych gminach

Rodzaj działania	Odpowiedzi	
	Liczba	% odpowiedzi
Promocja (udział w targach, reklama internetowa, wydawanie folderów, dystrybucja materiałów informacyjnych)	27	47,4
Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	11	19,3
Budowa infrastruktury technicznej	7	12,3
Organizacja szkoleń	4	7,0
Dofinansowanie agroturystyki	2	3,6
Organizacja różnych imprez	2	3,6
Finansowanie imprez plenerowych	1	1,7
Promocja dziedzictwa kulturowego	1	1,7
Rejestr gospodarstw agroturystycznych	1	1,7

Utrzymywanie w czystości środowiska naturalnego	1	1,7
Razem	57	100,0

Źródło: badania własne.

W odpowiedzi na jedno z pytań z kwestionariusza niemal w 1/3 gmin wyrażono pogląd, że wpływ samorządu lokalnego na rozwój agroturystyki jest duży (29,8% odpowiedzi). Częściej jednak, bo w 27 gminach (47,4%) oceniono ten wpływ jako ograniczony. W 17,5% przypadków respondenci stwierdzili, że samorząd nie ma większego wpływu na rozwój usług agroturystycznych, tylko w 5,4% przypadków odpowiedziano, że nie ma żadnego wpływu.

Na pytanie o największą przeszkodę w rozwoju agroturystyki odpowiedziano we wszystkich badanych samorządach terytorialnych. Najczęściej, w 41 gminach (71,9%) wskazywano na ograniczone zasoby finansowe gospodarstw (tabela 4).

Tabela 4. Opinie respondentów o najważniejszej przeszkodzie w rozwoju agroturystyki w ich gminie

Odpowiedzi		% odpowiedzi
Ograniczone zasoby finansowe gospodarstw		71,9
Nieprzygotowana turystyczna baza noclegowa		5,3
Brak popytu na tego rodzaju usługi		5,3
Mała atrakcyjność miejscowości		3,5
Zła infrastruktura techniczna		3,5
Zła infrastruktura turystyczna		3,5
Brak osób chętnych do wynajmu kwater		3,5
Inne		3,5
RAZEM	%	100,0
	Liczba	57

Źródło: badania własne.

W ostatnich 5 latach w 32 badanych gminach (56,1%) władze lokalne starały się pozyskać środki zewnętrzne na rozwój turystyki z różnych źródeł. Wykorzystywano do tego zarówno pomoc pochodzącą z Unii Europejskiej, jak i od strony podmiotów krajowych. Cele, na które pozyskiwano środki zewnętrzne dotyczyły głównie budowy, jak i modernizacji szeroko rozumianej infrastruktury turystycznej w gminie. Związane było to najczęściej z budową boisk sportowych, rozbudową baz sportowo-rekreacyjnych, wyznaczeniem

szlaków turystycznych, tras rowerowych, remontów zabytkowych budynków itd.

Odpowiedzi natomiast respondentów w Urzędach Gmin na pytanie, co należałoby w przyszłości zrobić dla rozwoju agroturystyki w gminie były bardzo różnorodne, ale zdecydowanie najwięcej wskazań dotyczyło działań promocyjnych (23,1% odpowiedzi) oraz poprawy infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej (20,5%). Na ulepszenie infrastruktury technicznej oraz większą aktywność w staraniu się o środki unijne wskazało po 14,1% respondentów.

6. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Strategia rozwoju agroturystyki jest bardzo ważnym narzędziem zarządzania sektorem usług agroturystycznych w gminie. Przygotowanie jej wymaga jednak odpowiedniej wiedzy nt. obecnego stanu oraz uwarunkowań rozwoju tej formy turystyki wiejskiej w regionie. W gestii władz lokalnych leży opracowanie najlepszej formy strategii rozwoju agroturystyki.

Wyniki badań przeprowadzonych w 57 gminach ukazały, że zdecydowana większość z nich (96,5%) posiadała strategię rozwoju. Prawie wszystkie istniejące strategie (96,4%) zawierały ocenę szans i zagrożeń dla rozwoju turystyki, również w misji i wizji strategicznej tych dokumentów uwzględniono rozwój turystyki. W większości strategii były przewidziane działania wspierające rozwój usług agroturystycznych w gminie.

Wyniki badań pokazały także, że władze lokalne były zaangażowane w rozwój różnych form turystyki, w tym agroturystyki. Samorząd terytorialny wspierał rozwój usług turystyczno-rekreacyjnych przez pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój infrastruktury turystycznej, modernizację zabytków, promocję, szkolenia itd.

SUMMARY

The article concerns different strategies of agritourism services development included in general districts development strategies. The author presented different conceptions and forms of strategic agritourism development.

The state of agritourism development in Malopolska Voivodeship was shown. A number of agritourism farms in individual provinces in this region

was presented. Besides, factors of agritourism development on this territory were shown.

In the empirical part of the article results of researches carried out in 57 districts in Malopolska Voivodeship, on the subject of the role of local authorities in agritourism development, and on the subject of the significance of undertakings directed to agritourism development included in districts' development strategies worked out, were shown.